

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI**

NAMANGAN TO‘QIMACHILIK SANOATI INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

Namangan to‘qimachilik sanoati
instituti rektori

Q.M. Xoliqov Q.M. Xoliqov
2024 yil “28” 08.

**TIKUV BUYUMLARI TEXNOLOGIYASINING NAZARIY ASOSLARI
FAN DASTURI**

Bilim sohasi:	700000-	Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta‘lim sohasi:	720000-	Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
Magistratura mutaxassisligi:	70721204	Tikuv buyumlari texnologiyasi va konstruksiyasini ishlash

Namangan-2023

Fan / moduli kodi TBTNA 1310		O`quv yili 2023-2024	Semester 1, 2, 3	Kreditlar 4, 4, 1
Fan / modul turi majburiy		Ta`lim tili</b> o`zbek	Haftadagi dars soatlari 4, 4, 2	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg`ulotlari (soat)	Mustaqil ta`lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Tikuv buyumlari texnologiyasining nazariy asoslari	150	150	300
2	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni:</p> <p>Fanni o`qitishdan maqsad</b> –turli assortimentdagi gazlamalardan tikuv buyumlarini innovatsion va resurstejamkor texnologiyalar asosida ishlab chiqarish texnologik jarayonlarining nazariy asoslarini o`rgatish. Bu jarayonlarda tikuv buyumlarini ishlab chiqarishda qo`llanadigan materiallarning o`ziga xos xususiyatlarga ega ekanligiga e`tibor qilinadi.</p> <p><b>Fanni vazifasi</b> – to`qimachilik materiallari xususiyatlarining tikuv buyumlari ishlab chiqarish texnologik jarayonlariga ta`siri, an`anaviy va noan`anaviy to`qimachilik materiallaridan sifatli va raqobatbardosh tikuv buyumlarini tayyorlashda resurstejamkor va kamoperatsiyali texnologiyalarni ishlab chiqarish jarayonlari nazariyalarini tahlil etish, talabani ushbu fan bo`yicha olgan nazariy va amaliy bilimlarini kurs ishlari va magistrlik dissertatsiyalarini real sharoitga qo`llash bo`yicha ko`nikmalar hosil qilishdir.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma`ruza mashg`ulotlari):</p> <p style="text-align: center;">II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p style="text-align: center;">1-MODUL</p> <p>1-ma`ruza. “Tikuv buyumlari texnologiyasining nazariy asoslari” faniga kirish. To`qimachilik materiallari xususiyatlarining kiyim ishlab chiqarish texnologik jarayonlariga ta`siri.</b></p> <p>To`qimachilik materiallari fizik-mexanik xususiyatlarining kiyim ishlab chiqarish texnologik jarayonlariga ta`siri.</p> <p><b>2-ma`ruza. Tikuvchilik materiallari xususiyatlarining kiyim ishlab chiqarish texnologik jarayonlariga ta`siri.</b></p> <p>Tikuv iplari turlari va ularni sifat ko`rsatkichlari. Ip mustahkamligini tadqiq qilish metodi.</p> <p>3-ma`ruza. Kiyim ishlab chiqarishda tikuv ipi sarfini hisoblash.</b></p> <p>Tikuv ipi sarfini aniqlash usullari. Baxya va ip turiga qarab tikuv ipi sarfini hisoblash.</p> <p><b>4-ma`ruza. Biriktirishning turli usullaridan foydalanib kiyim detallarini tayyorlash prinsplari</p> <p>Kiyim detallarini ipli biriktirish sifat ko`rsatkichlari. Kiyim detallarini ipli biriktirish sifatiga ta`sir etuvchi omillar</p> <p>5-ma`ruza. Biriktirishning turli usullaridan foydalanib kiyim detallarini tayyorlash prinsplari</p>			

Kiyim detallarini yelimli biriktirish sifat ko`rsatkichlari. Kiyim detallarini yelimli biriktirish sifatiga ta`sir etuvchi omillar.

6-ma`ruza. Biriktirishning turli usullaridan foydalanib kiyim detallarini tayyorlash prinsplari

Kiyim detallarini payvandlab biriktirish sifat ko`rsatkichlari. Kiyim detallarini payvandlab biriktirish sifatiga ta`sir etuvchi omillar.

2-MODUL

7-ma`ruza. Biriktirish usullarining kiyim sifatiga ta`siri

Biriktirish usullarining kiyim sifatiga ta`siri.

Kiyim sifatiga namlab-isitib ishlov berish parametrlarining ta`siri.

8-ma`ruza. Tikuv buyum detallariga konstruktiv usulda shakl saqlash

Tikuv buyum detallariga texnologik usulda shakl hosil qilish.

9-ma`ruza. Tikuv buyum detallarida shakl xosil qilish va shakl saqlash

Tikuv buyum detallarida shakl xosil qilish va shakl saqlash usullarini takomillashtirish yo`llari

10-ma`ruza. An`anaviy va noan`anaviy materiallardan tikuv buyumlarini tayyorlash texnologiyasining o`ziga xosligi

Katak gazlamadan kiyimlarga ishlov berish texnologiyasi nazariyasi. Yo`l-yo`l gazlamalardan kiyimga ishlov berish texnologiyasi nazariyasi. Tikuv-trikotaj buyumlariga ishlov berishning o`ziga xos xususiyatlari. Yaxlit bichimli detallardan kiyim tayyorlash texnologiyasi

3

III. Amaliy mashg`ulotlar bo`yicha ko`rsatmalar

Amaliy mashg`ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-MODUL

1. Tikuv buyumlarini tayyorlashda tikuv ipi sarfini hisoblash.
2. Tikuv buyum detallari (ort bo`lak) da shakl saqlash va shakl hosil qilish tadqiq qilish.
3. Tikuv buyum detallari (old bo`lak) da shakl saqlash va shakl hosil qilish tadqiq qilish

2-MODUL

1. Tikuv buyum detallari (yeng) da shakl saqlash va shakl hosil qilish tadqiq qilish
  2. Kiyim detallariga ishlov berishda uning fizik-mexanik xususiyatlariga ta`sir qiluvchi omillarni tadqiq qilish
  3. Tikuv-trikotaj buyumlariga ishlov berishni tadqiq qilish
- Amaliy mashg`ulotlarni tashkil etish yuzasidan kafedra tomonidan ko`rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma`ruza mavzulari bo`yicha olgan bilim va ko`nikmalarini amaliy mashg`ulotlarni bajarish orqali yanada boyitadilar.

IV. Tajriba mashg`ulotlar bo`yicha ko`rsatma va tavsiyalar:

Tajriba mashg`ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-MODUL

1. Turli xil strukturali (paxta tolali) to`qimachilik materiallarining fizik – mexanik xususiyatlarini aniqlash
2. Turli xil strukturali (ipak tolali) to`qimachilik materiallarining fizik – mexanik xususiyatlarini aniqlash

3. Turli xil strukturali (jun tolali) to'qimachilik materiallarining fizik – mexanik xususiyatlarini aniqlash

4. Turli (ko'ylakbop) gazlamadan tayyorlangan kiyimda chok mustahkamligini aniqlash

2-MODUL

1. Turli (kostyumbop) gazlamadan tayyorlangan kiyimda chok mustahkamligini aniqlash

2. Tikuv buyumlarida yelimli biriktirish mustahkamligini aniqlash

3. Tikuv buyum (ayollar kiyim) detallarida shakl hosil qilish va shakl saqlash usullarini tadqiq qilish

4. Tikuv buyum (erkaklar kiyim) detallarida shakl hosil qilish va shakl saqlash usullarini tadqiq qilish

3-MODUL

1. An'anaviy matolardan kiyim tayyorlashda zamonaviy texnika va texnologiyani qo'llash

2. Noan'anaviy matolardan kiyim tayyorlashda zamonaviy texnika va texnologiyani qo'llash

3. Kam operatsiyali texnologiyalarni qo'llab (erkaklar) kiyimini tayyorlash usullarini takomillashtirish

4. Kam operatsiyali texnologiyalarni qo'llab (ayollar) kiyimini tayyorlash usullarini takomillashtirish

5. Innovatsion texnologiyalarni qo'llab tikuv buyumlariga ishlov berish

Tajriba mashg'ulotlarini tashkil etish yuzasidan kafedra tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy masalalar, keyslar orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va oquv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, masalalar yechish, mavzular bo'yicha taqdimotlar va ko'rgazmali qurollar tayyorlash, normative-huquqiy hujjatlardan foydalanish va boshqalar tavsiya etiladi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1-MODUL

1. Ma'lum assortimentdagi trikotaj matolari xususiyatlarining tikish texnologiyasiga ta'sirini o'rganish

2. Ma'lum assortimentdagi charm gazlama xususiyatlarining tikish texnologiyasiga ta'sirini o'rganish

3. Ma'lum assortimentdagi mo'yna matolari xususiyatlarining tikish texnologiyasiga ta'sirini o'rganish

4. Tikuvchilik materiallarining ijtimoiy sifat ko'rsatkichini o'rganish

5. Tikuvchilik materiallarining funktsional sifat ko'rsatkichini o'rganish

6. Paxta tolali gazlamalarning fizik-mexanik xususiyatlarini o'rganish

7. Ipak tolali gazlamalarning fizik-mexanik xususiyatlarini o'rganish

8. Jun tolali gazlamalarning fizik-mexanik xususiyatlarini o'rganish

9. Ko`ylakbop gazlamalardan ishlab chiqariladigan kiyimda chok mustahkamligini aniqlash

10. Kostyumbop gazlamalardan ishlab chiqariladigan kiyimda chok mustahkamligini aniqlash

2-MODUL

1. Tikuvchilik materiallarining estetik sifat ko'rsatkichlarini o'rganish
2. Tikuvchilik materiallarining erganomik sifat ko'rsatkichlarini o'rganish
3. Tikuvchilik materiallarining psixofiziologik sifat ko'rsatkichlarini o'rganish
4. Tikuvchilik materiallarining gigienik sifat ko'rsatkichlarini o'rganish
5. Tikuvchilik materiallarining ekspluatatsion sifat ko'rsatkichlarini o'rganish
6. Tikuvchilik materiallarining texnok-iqtisodiy sifat ko'rsatkichlarini o'rganish
7. Tikuvchilik materiallarining standartlash va unifikasiyalash
8. Tikuvchilik sanoatida innovatsion texnologiyani qo'llash
9. Tikuv buyumlarida yelimli biriktirish mustahkamligini aniqlash
10. Tikuv buyum detallarida shakl hosil qilish va shakl saqlash usullarini tadqiq qilish

3-MODUL

1. An'anaviy matolardan kiyim tayyorlash texnologiyasi
2. Noan'anaviy matolardan kiyim tayyorlash texnologiyasi
3. Kam operatsiyali texnologiyalarni qo'llab erkaklar sarochkasini ishlab chiqish texnologiyasi
4. Kam operatsiyali texnologiyalarni qo'llab ayollar tungi kiyimini ishlab chiqish texnologiyasi
5. Innovatsion texnologiyalarni qo'llab, tikuv buyumlariga ishlov berish usullari

Mustaqil o`zlashtiriladigan mavzular bo`yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

Fan bo'yicha kurs ishi. Kurs ishi fan mavzulariga taaluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi uchun tahminiy mavzular:

- Turli xil gazlamadan ayollar kiyimini ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirishning nazariy asoslari
  - Turli xil gazlamadan erkaklar kiyimini ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirishning nazariy asoslari
  - Turli xil gazlamadan bolalar kiyimini ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirishning nazariy asoslari
- Turli xil gazlamadan maxsus kiyimni ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirishning nazariy asoslari

4	<p style="text-align: center;">VI. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar):</p> <p style="text-align: center;">Fanni o'zlashtirish natijasida talaba bilish kerak:</p> <p>«Tikuv buyumlari texnologiyasi nazariy asoslari» fanini o'zlashtirish jarayonida magistr:</p> <ul style="list-style-type: none"> - to'qimachilik materiallari xususiyatlarining kiyim ishlab chiqarish texnologik jarayonlariga ta'siri, biriktirishning turli usullaridan foydalanib kiyim detallarini tayyorlash prinsiplari, an'anaviy va noan'anaviy materialdan tikuv buyumlarini tayyorlash texnologiyasining o'ziga xosligi haqida tasavvurga ega bo'lishi; - tikuv buyumlarini tayyorlashda resurstejamkor texnologiyani qo'llashni, tikuv buyum detallarida shakl hosil qilish va shakl saqlash usullarini va ulardan foydalana olishi; - kiyim ishlab chiqarishni takomillashtirishda kam operatsiyali texnologiyani joriy etish, ma'lum assortimentdagi gazlama xususiyatlarining tikish texnologiyasiga ta'sirini o'rganish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; - turli xil gazlamadan erkaklar, ayollar va bolalar kiyimlarini ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirish, tikuvchilik sanoatida raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishda zamonaviy texnika va texnologiyani qo'llash malakalariga ega bo'lishi kerak
5	<p style="text-align: center;">VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ma'ruzalar; - amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari; - interfaol keys-stadilar; - kichik guruhlarda ishlash; - java script; - taqdimotlar qilish; - jamoa bo'lib ishlash; - gamifikatsiya; - vedio materiyallar tayyorlash; - individual ishlash; - virtual reallik; - blokcheyn texnologiyasi; - mobil platforma; - bulutli (cloud) texnologiyasi; - courselab - autoplay. <p style="text-align: center;">VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, fan yuzasidan mustaqil fikrlay olish, mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, nazorat turlari bo'yicha berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida topshirish</p>
6	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1. J.S.Ergashev., N.N.Nabidjanova., R.S.Hojimatov., D.Adilova "Trikotaj mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyasi" o'quv qo'llanma. Toshkent-2013 yil. 220 bet.</p>

	<p>2. N.N.Nabidjanova., M.A.Rizametova., D.X.Rayimberdiyeva., R.A.Ergasheva “Tikuv buyumlari texnologiyasi” o`quv qo`llanma. Namangan-2020 yil. 230 bet.</p> <p>3. J.S.Ergashev., N.N.Nabidjanova., Maqsudov N.B., Raimberdiyeva D., Ergasheva R “Tikuv buyumlari texnologiyasi” darslik. Namangan-2023 yil. 260 bet.</p> <p>4. Н.Н.Набиджанова., Ж.Маннопов «Разработка поликомпонентного трикотажа» Монография. Наманган-2021 год. С.100.</p> <p>5. Garment Manufacturing Technology. Edited by Rajkishore Nayak and Rajiv Padhe. 2015 Elsevier Ltd.</p> <p>6. Ege University information package https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/45/2640/932001?lang=en-US</p> <p style="text-align: center;">Qo‘shimcha adabiyotlar:</p> <p>7. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, «O‘zbekiston», 2017 yil, 488 bet.</p> <p>8. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, «O‘zbekiston», 2016 yil, 56 bet.</p> <p>9. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, «O‘zbekiston», 2017 yil, 48 bet.</p> <p>10. Самарходжаев Х.Х. Тикувчилик корхоналарининг ускуналари. Ўқув қўлланма. Т. “Ўзбекистон”. 2001й.</p> <p>11. Rasulova M.K., Isroilova B.G., Asadullayeva M.A. Kiyim ishlab chiqarish texnologiyasi. O`quv qo`llanma. T., 2014 y.</p> <p>12. Rasulova M.K. Tikuv buyumlari ishlab chiqarish texnologiyasi. Toshkent-2006.</p> <p style="text-align: center;">Axborat manbalari:</p> <p>13. http://www.ziyonet.uz -Ta’lim portali.</p> <p>14. http://titli.uz-Toshkent to’qimachilik va yengil sanoati instituti sayti.</p> <p>15. lex.uz -O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi</p>
7	Fanning o`quv dasturi Namangan to`qimachilik sanoati instituti Kengashining 2023 yil “__” _____ “__”-sonli bayonnomasi bilan ma`qullangan.
8	<p>Fan moduli uchun ma`sullar</p> <p>Nabidjanova Nargiza Nasimjanovna - NTSI “Yengil sanoat mahsulotlarini konstruksiyalash va texnologiyasi” kafedrası professorı</p>
9	<p style="text-align: center;">Taqrizchilar:</p> <p>Raximjon Xojiyev - NTSI “Yengil sanoat mahsulotlarini konstruksiyalash va texnologiyasi” kafedrası dotsenti</p> <p>Xudoyqulov Shavkatjon Soyibjonovich – Namangan Davlat universiteti, san`atshunoslik fakulteti, texnologik ta`lim kafedrası texnika fanlari nomzodi (PhD)</p>